

Asia: VN/23682/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n jätteensiirtoasetuksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomalaiset romukauppiaat kiittävät mahdollisuudesta lausua kansainvälisiin jätesiiirtoihin liittyvästä asetusesityksestä.

Näemme, että Suomen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että kansalliseen lainsäädäntöön ei viedä tässä vaiheessa mitään sellaisia elementtejä, jotka kiristäisivät jätteiden kansainvälisiin siirtoihin liittyviä seikkoja niitä harjoittavien tahojen tulokulmasta enemmän, kuin mitä annettu asetushdottomasti vaatii.

Metallien ja teräksien kierrättäminen onnistuu meillä Suomessa tällä hetkellä hyvin ja yksi tähän liittyvä tekijä on, että jätteen arvoa on pystytty kasvattamaan, mikä osaltaan motivoi merkittävästi eri tahoja tuomaan kierrätysraaka-aineet edelleen jalostettavaksi. On hyvä muistaa, että kierrätysmetallien ja teräksien osalta kaikille eri laatuluokille ei löydy Suomesta jatkojalostajaa, jolloin mikäli markkinoiden toimintaa rajoitetaan, jäävät myös arvokkaat materiaalit hyödyntämättä. Tämä ei toteutuessaan palvele millään tavoin sitä tarkoitusta, jota asetusmuutoksilla haetaan.

Kerätyn jätteen maksimaalinen hyödyntäminen edellyttää tiettyä volyymia, jota verrattain pieni markkina ei pysty täysin takaamaan. Rehti kilpailu, raaka-aineiden täysimääräinen hyödyntäminen tuotannollisesti ja taloudellisesti kannattavasti edellyttää myös kansainvälistä toimintaympäristöä. Mikäli esimerkiksi kansainväliset yritykset eivät enää tulevaisuudessa pystyisi siirtämään tuotteita eri toimipisteidensä välillä, vääristäisi tämä koko markkinan toimintaa.

Kun tarkastellaan raaka-aineiden koko ketjua havaitaan, että jätteiden käsittelystä saattaa myös syntyä sivuvirtaa, jota ei pystytä käsittelemään siten, että sen jätestatus täysin poistuisi. Esimerkiksi

metallien ja teräksien käsittelyn ja murskauksen yhteydessä syntyy kuonaa, joka koostuu esimerkiksi hiekasta ja savesta, johon on sitoutunut pieniä määriä esimerkiksi maalijäämiä. Tätä on prosessissa mahdotonta välttää. Mikäli siis mitään tuotevirtoja ei voisi siirtää maasta toiseen sillä edellytyksellä, että tätä ainesta ei esimerkiksi voisi sijoittaa kaatopaikoille sen jälkeen, kun kaikki talteenotettava on tuotteesta poistettu, asettaa tämä merkittäviä haasteita koko raaka-aineketjulle. Esimerkiksi suomalainen terästeollisuus edellyttää romun toimittajilta erittäin korkeaa laatutasoa, jonka vuoksi myös tuontia tarvitaan. Näemme, että kansainvälisen kaupan rajoittaminen vaarantaa merkittävästi myös suomalaista huoltovarmuutta. Mitä enemmän materiaalia liikkuu, sitä enemmän myös prosessit kehittyvät.

116§ käsitellään kansainväliseen kauppaan liittyviä vakuuksia ja sitä, että niiden tulisi olla toistaiseksi voimassaolevia. Tässä kohdin olisi hyvä huomioda myös yritysten turva tilanteessa, sillä vakuudet sitovat paljon pääomaa, joka on suoraan pois esimerkiksi kehitykseen käytettävistä investoinneista. Kansainvälisiin siirtoihin liittyvä vakuusjärjestelmä tulisikin rakentaa yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa, että emme ole tilanteessa, jossa varmuuden maksimoinnin vuoksi käsittelijät joutuisivat esimerkiksi taloudellisten haasteiden eteen. Laissa tulisikin olla tarkempi määritelmä siitä, että mitä tarkoittaa kirjaus vakuuden palautuksesta "viipymättä".

Annetussa asetuksessa käsitellään myös kolmannen osapuolen tekemiä auditointeja kohteisiin, johon jätettä viedään. Tilanne on nykyisellään hieman epäselvä esimerkiksi sen osalta, että tuleeko eri viejien kustantaa auditointi jokaiselle lastaukselle (tai siis sen kohteelle) vai hoitavatko jäsenvaltiot osan kokonaisuudesta siten, että auditoinnit olisivat voimassa kollektiivisesti kaikille kauppakumppaneille esimerkiksi määrääjän. Tuntuu erikoiselta, mikäli jokaisen viennin osalta tulisi tehdä selvitys, jonka merkittävät kustannusvaikutukset hankaloittaisivat markkinaehtoisien kiertotalouden harjoittamista entisestään. Pykälän perusteluista toki saa sen käsityksen, että kyseessä olisi kansallisen viranomaisen tilaama selvitys kohteesta. Koska lailla ollaan myös suoraan valtuuttamassa yksi tietty taho tekemään tarkastuksia, on yritysten liikkumavara asian osalta käytännössä estetty.

Esityksessä säädetään myös rangaistavuudesta. Näemme, että olisi ensiarvoisen tärkeää, että viranomaisilla olisi riittävät resurssit antaa konsultaatiota ja tukea jätteidenkäsittelijöille jo siinä vaiheessa, kun mahdollisia kansainvälisiä siirtoja suunnitellaan. Mikäli yritys pyytää konsultaatiota asioista ennen vientien (tai tuontien) suorittamista, tulisi viranomaisella olla velvollisuus taata heille tämä apu. Annettu asetus edellyttää myös merkittävää lisäystä laadittavien selvitysten määrään ja tilanne ei voi muodostua sellaiseksi, että yritykset kärsisivät esimerkiksi pitkistä käsittelyajoista. Lakiin olisikin hyvä sisällyttää tiettyjä elementtejä, joilla yritysten turvaa pystyttäisiin kasvattamaan esimerkiksi säättämällä maksimit käsittelyaikojen pituuksille.

Kokonaisuudessaan kansainvälisiin jätteiden siirtoihin ehdotetut esitykset ovat kiertotalouden kehityksen kannalta niin Suomelle kuin koko Euroopalle merkittävä takaisku. Mikäli kiertotaloustoimijoilla ei ole tulevaisuudessa mahdollisuutta etsiä kerätyille jakeille parasta käsittelykohdetta ja paikkaa, jossa myös raaka-aineelle on aitoa kysyntää, tulee tämä heijastumaan negatiivisesti myös kansalliseen keräysverkkostoon. Kannamme suurta huolta myös kotimaisesta

terästeollisuudesta ja heidän mahdollisuudestaan saada tarvitsemiaan korkealaatuisia raaka-aineita, jota valitettavasti kaikki kierrätykseen tuotu metalli ja teräs ei ole.

Kallio-Kokko Hanna
Suomen Romukauppiain Liitto ry